

BO'LAJAK TARBIYACHILARNI O'QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METODLARDAN FOYDALANISH

Xalkuziyeva Dilnoza Baxodirovna

Qo`qon davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta`lim kafedrası o`qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7855288>

Annotatsiya: Maqolada oliy ta`limda tahsil olayotgan bo'lajak tarbiyachilarni o`qitishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanishning dolzarbligi hamda metod va usullarni ta`lim tizimiga tadbiq etish to`g`risida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ijodkorlik qobiliyatlar, rivojlanganlik darajasi, shaxsga yo`naltirilgan ta`lim, innovatsiyalar, kasbiy faoliyat, bola kompetensiyasi, o`qitishning zamonaviy metodlari.

Metod (lotincha-metodas-yo'l so'zidan) tadqiqot yo'li, nazariya, ta'limot deb tarjima qilinadi. Ilmiy tushuncha sifatida "metod" so'zi keng ma'noda muayyan maqsadga erishish yo'lini, tor ma'noda tabiat hamda ijtimoiy hayot hodisalari va qonuniyatlarini bilish maqsadida qandaydir vazifani hal etish usulini bildiradi. Akademik S.Rajabov tahriri ostidagi pedagogikada kuzatish, suhbat, maktab hujjatlarini tahlil qilish, eksperimentlar metodi, statistika ma'lumotlarini tahlil va sintez qilish, anketalar, hisoblash matematikasi va kibernetika metodlari asoslab berilgan. Mavjud metodlar (usullar) asosan quyidagilardir: 1.

Adabiyotlarni o'rganish metodi;

2. Kuzatish metodi; 3. Suhbat metodi; 4. Bolalarni ijodini o'rganish metodi;
5. MTT hujjatlarini tahlil qilish metodi; 6. Eksperiment tajriba-sinov metodi;
7. Test sinovlar metodi.

Adabiyotlarni o'rganish metodi – pedagogik adabiyotlarni o'rganish jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni aks ettiruvchi, mutaffakir va ma'rifatparvar pedagog olimlarning asarlari, mustaqil O'zbekistonning iqtisodiyotiga, mafkurasiga va ma'naviyatga doir adabiyotlar, tadqiqot mavzuga doir darsliklar, monografiyalar, risolalar hamda maqolalar, tadqiqot mavzusiga doir pedagogik, psixologik tadqiqotlar, dissertatsiyalar o'rganiladi, umumlashtiriladi, xulosa chiqariladi. Kuzatish metodi-kuzatish adabiyotlarni o'rganishdan keyin boshlanadi. Kuzatishni tadqiqotchi biror maqsadni ko'zda tutib tashkil etadi. Kuzatish – qisqa va uzoq muddatli kuzatish – qisqa kuzatish obyektning kundalik faoliyatdagi o'zgarishlaridan ma'lum xulosaga kelish. Uzoq muddatli kuzatish - qo'yilgan maqsad, reja va dastur asosida olib borilib, ma'lum ilmiy, yakuniy xulosaga kelinadi. Suhbat metodi – tadqiqot mavzusining biror tomoni yoki hodisalari haqida bilib olish maqsadida mas'ul shaxslar bilan og'zaki savollar berilib, ulardan axborot olish jarayonidir. Suhbat metodi jarayonida intervyu ham olish mumkin. Bolalar ijodini o'rganish metodi – bolalar ijodini hamda ularning turli-tuman ishlarini o'rganish hamda tahlil qilish pedagogik tadqiqotning samarali metodlaridan biridir. Iqtidorli bolalar aqliy qobiliyatlari, olijanob axloqiy qiyofalari, estetik didlari, sinchkovlik didlari va qiziquvchanliklari bilan ajralib turadi. MTT hujjatlarini tahlil qilish metodi – MTT hujjatlarini tahlil qilishda ta'lim qonunlariga amal qilinmog'i kerak. MTT hujjatlarini tahlil qilishda tarbiyalanuvchilarning ijodiy faolligi va mustaqilligini uning iqtidorini hamda zamonaviy pedagogik tajribalarning umumlashtirilishi va joriy etilishini ko'rsatgan taqdirdagina to'liq qiymatga ega bo'ladi. Pedagogik eksperiment metodi – har qanday pedagogik tadqiqotning asosidir. Pedagogik eksperiment yordamida ilmiy farazlarning ishonchligi tekshiriladi, pedagogik jarayonlarning ayrim elementlari o'rtasidagi

bog'liqlik munosabatlari aniqlanadi.

Pedagogik eksperiment ikki turga bo'linadi: qayd qiluvchi hamda shakllantiruvchi.

Qayd qiluvchi eksperiment orqali ta'lim hamda tarbiya jarayonidagi mavjud muammolar aniqlanadi. Shakllantiruvchi eksperimentda esa zaruriy ma'lumotlar tarbiyalanuvchilarda shakllantiriladi. Maktabgacha ta'lim sohasidagi, jumladan, ajratilgan mablag'larning doimiy o'sib borishi, darslik va o'quv qo'llanmalari, ko'rgazmali qurollar, o'qituvchi kadrlar tayyorlash, maktab qurilishi, xojalik shartnomalari hamda ulardan tushahayotgan mablag'lar statistika usuli orqali aniqlanadi. Shuning uchun pedagogik jarayon bilan ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish o'rtasida katta farq bor. Sotsiologik tadqiqot metodi – anketaga savollar kiritiladi. Bundan tashqari talaba-yoshlarning kasb-hunarga bo'lgan munosabatlarini aniqlash, talablar orasidagi do'stlik munosabatlarini aniqlash, o'zi ta'lim-tarbiya olayotgan oliy o'quv yurtlaridagi shart-sharoitlarni bilish, yutuq hamda kamchiliklarni, yoshlar orasidagi munosabatlarni, dinga, xususan tasavvufga bo'lgan qiziqishlarini aniqlash, talabalarning ma'naviy sifatlari darajasi, ilmiy va kasbiy mahoratni oshirishdagi mashg'ulotlar turi, stipendiyalar miqdori, ota-onalarning moddiy yordami, ularning ma'lumoti, ish joyi, talabalarning yashash joyi, ilmiy dunyoqarashining shakllantirishida ta'sir etuvchi omillar, ularning onglik darajasi jarayoni, ma'naviy sifatlari, komilikka erishish uchun tezroq qutulish kerak bo'lgan salbiy sifatlarni aniqlashdir.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori.
2. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining 2018-yil 7-iyuldagi 4-sonli hay'at yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan va nashr etilgan dasturi.
3. Назирова, Г. М., and Ф. М. Рахимова. "Методологические основы формирования творческой деятельности будущих педагогов-воспитателей." Экономика и социум 1-1 (104) (2023): 334-339.
4. Raximova, Feruzaxon Muxammadjonovna, and Zoya Mixaylovna Burdina. "Issues of organization and management of inclusive education and upbringing in uzbekistan." International Academic Research Journal Impact Factor 7.4 1.6 (2022): 112-118.
5. Raximova, F. M. "Processes of formation of intellectual abilities of preschool children by means of innovative technologies." Экономика и социум 1-1 (104) (2023): 54-57.
6. Mukhammadzhonovna, Rakhimova Feruzakhon. "Problems of development of creative abilities in preschoolers." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
7. Mukhammadjonovna, Rakhimova Feruzakhon. "Development of pedagogical activities with preschool children in need of inclusive education." Asia pacific journal of marketing & management review issn: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 423-427.
8. Raximova, Feruzaxon Muxammadjonovna. "Problems with the social attitude of the individual." Innovative development in the global science 2.9 (2023): 112-121.
9. Muxammadjonovna, Raximova Feruzaxon. "Difficulties in organizing the education and upbringing of visually impaired children of preschool age." International journal of social

